

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: یوری کوزنتسوف (YURI KUZNETSOV)

برگردان: ا.م. شیری

۰۵ می ۲۰۲۴

سیر تحول سیاست خارجی ترکیه از پان اسلامیسیم تا رئال پولیتیک

اختلافات با غرب اساسی است، اما مستلزم تأیید در اعمال ملموس است. یوری
توقف تجارت با اسرائیل، احتمالاً یکی دیگر از علائم عملی رئال پولیتیک ترکیه بعد از امتناع از دیدار با بایدن است!-
شیری-

ماهیت رویدادهای اخیر در منطقه خاورمیانه و به ویژه مدیترانه شرقی (شام تاریخی)، پویایی توسعه روابط بین دولتی ترکیه و همسایگانش نشان دهنده رویکردهای تعدیل شده در سیاست خارجی ترکیه است. رهبری سیاسی ترکیه با کشورهایی که چند سال پیش تهدید می کرد و آن ها را با القاب نامطلوب مورد خطاب قرار می داد و حتی به قطع روابط تهدید می کرد، در حال حاضر، ارتباطات فعال برقرار نموده و وارد مذاکرات تجارت اسلحه می شود. این امر به ویژه در مورد مصر و یونان صادق است.

با قدری مفروضات می توان گفت که دولت رجب اردوغان قبل از سال های ۲۰۱۶-۲۰۱۷، یعنی قبل از کودتا و همه پرسی قانون اساسی، ضمن تأکید بر ایده فرامرزی هویت و همبستگی اسلامی، به اسلام به عنوان ابزار سیاست خارجی خود تأکید می کرد. اگر همین چند سال پیش به نظر می رسید که اعتقاد اسلامی تقریباً سرلوحه موقعیت بین المللی ترکیه باشد، امروز (از جمله، از نظر بلاغی) به مسیر کیفی متفاوتی ترجیح داده می شود. در قالب «ترکیبی-متعادل» می توان آن را به عنوان رئال پولیتیک [سیاست واقع بینی] توصیف کرد.

رهبری ترکیه در حالی که هنوز یک سیاست خارجی فعال مبتنی بر نقش مهم ایده هویت اسلامی و جهان‌بینی را ترجیح می‌دهد، اغلب به ایجاد تعادل مجبور می‌شود. به ویژه، هنگام تعامل با بازیگران خاورمیانه، ترکیه باید ویژگی‌ها و ترجیحات ایدئولوژیک آن‌ها را به طور نمایشی – تا امتناع کامل از تحمیل برنامه خود مبتنی بر قرائت ترکی از اسلام و دولت مورد توجه قرار دهد و در جهت مسیر تاریخی ترکیه که به عنوان الگوئی تعریف می‌شود، باید تلاش کند (حداقل برای کشورها و ملت‌های اسلامی). به عنوان مثال، می‌توان به همکاری سرویس‌های اطلاعاتی ترکیه با همکاران مصری آن در موضوع اخوان المسلمین (سازمان ممنوعه در روسیه) با وجود نزدیکی ایدئولوژیک با آن‌ها اشاره کرد. به سخن دیگر، نزدیکی ایدئولوژیک رژیم‌ها دیگر عامل تعیین‌کننده یا «کمر بند محرک» روابط دوجانبه نیست. علاوه بر این، این گفته در مورد گذار جمهوری از پان‌اسلامیسم به رئال‌پولیتیک در سیاست بین‌الملل، هم در رابطه با همسایگان نزدیک جمهوری و هم همسایگان ترکیه در منطقه صادق است. تغییرات مذکور در رویکردها ناشی از چندین عامل کلیدی است که اگر نگوییم به بازنگری آک-سارای [کاخ ریاست جمهوری] در نقش و وظایف در عرصه بین‌المللی کمک قابل توجهی نموده، به بازنگری محسوسی در ابزارها و شیوه‌های اجرای خط بین‌المللی کشور منجر شده است.

صحبت از نتایج نامطلوب برای طرف ترکیه‌ئی بهار عربی در میان است، که در ابتداء با الهام از بهار عربی، انقره خود را عملاً از تعدادی از بازیگران با نفوذ منطقه‌ئی منزوی دید و رهبری کشور آزادی مانور در منطقه بی‌ثبات را از دست داد. کودتا در ماه جولای سال ۲۰۱۶، دومین رویدادی بود که ماهیت سیاست خارجی ترکیه را در حد قابل توجهی تغییر داد. فرآیندهای سیاسی داخلی سال‌های بعد به تقویت جریان ملی‌گرا و «قدرت ملی‌گرا» در بخش‌های سیاست خارجی، پارلمان و همچنین در سازمان‌های غیردولتی ناشر «قدرت نرم» ترکیه انجامید. در عین حال، نفوذ پیشین فرقه‌ها و طریقت‌های اسلامی در همین نهادها که سیاست خارجی را شکل می‌دادند، در پس‌زمینه محو و تا حدودی خنثی شد.

تأثیر منفی تصویب اصلاحات قانون اساسی در سال ۲۰۱۷، سومین رویدادی بود که انقره را به بازنگری ابزارهای سیاست خارجی خود سوق داد. تغییر شکل دولتی از پارلمانی به ریاست جمهوری، علی‌رغم ادغام آشکار دستگاه‌های دولتی و حزبی (یکی از اصلاحات قانون اساسی اکنون امکان ترکیب پست‌های ریاست جمهوری و حزبی را فراهم می‌کند)، با وجود تمرکز قدرت در یک سو، به هیچ وجه موجب به رسمیت شناختن چنین انحصار از سوی انتخاب‌کنندگان نشد.

از یک سو، تأثیر کنترل همه‌جانبه مقامات بر برنامه کار به دلیل «پیروزی‌های شکننده» به نتیجه نرسید. حامیان تغییر شکل دولتی در سال ۲۰۱۷، فقط کمی بیش از ۳ درصد بیشتر از تعداد مخالفان بودند (به ترتیب ۴۵۱ درصد در مقابل ۶۴۸ درصد). آخرین نتایج انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۳ از همان سری «پیروزی‌های شکننده» بود – ۵۲٪ اردوغان در مقابل تقریباً ۴۸٪ قیلیچدار اوغلو. و این نتایج دور دوم بود. نتایج انتخابات محلی در هر دو سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۴ نیز معلوم است.

بحران نمایندگی کاملاً مشهود است. رشد توانائی اعتراضی و مقاومت داخلی «دولت سایه» (این است دلیل مشکلات مربوط به کنترل نظام) همراه با وضعیت نامطلوب اقتصادی (ایرتورم، کسری تراز پرداخت‌ها، و غیره)، رئیس جمهور اردوغان و حزبش را به طور قطع وادار کرد تا افکار عمومی را مورد توجه قرار دهد، اولویت‌ها را تنظیم کند و در صورت احساس ضعف در مواضع، سیاست بین‌المللی خود را با شریک ائتلافی خود – دولت باغچالی، رئیس حزب حرکت ملی، هماهنگ نماید. رهبر ملی‌گراها و نفر دوم ائتلاف «مردمی» حاکم در اظهارات و مصاحبه‌های

متعدد بارها به خود اجازه تفسیر آزادانه از سیاست‌های اردوغان و حزب عدالت و توسعه‌اش و یا اختلاف با آن‌ها را داده است. متحدان اغلب ارزیابی‌های کاملاً متضادی در رویکردها ارائه می‌دهند، به عنوان مثال، ارزیابی آن‌ها از بحران خاورمیانه، روابط دوجانبه ترکیه و امریکا و نقش این کشور در ناتو (سویدن، فنلاند) متفاوت بود.

در عین حال، تمرکز قدرت در یک دست، به انباشت انتظارات (یا تحقق‌نیافته) حامیان منجر شده است و مهمتر از همه، این‌ها به منتخبان «هسته» رئیس جمهور اردوغان مربوط می‌شود. در واقع، او نتوانست به بسیاری از وعده‌های انتخاباتی خود عمل کند و مسؤلیت شکست را با کسی در میان بگذارد. این امر به «برنامه ۲۰۲۳»، قبل از همه، به بخش اقتصادی آن مربوط می‌شود. علاوه بر این، خواسته انتخاب‌کنندگان از سایر نمایندگان اسلام سیاسی به وضوح معلوم شد و خود را نشان داد. احزاب «آینده» (Gelecek)، «دموکراسی و پیشرفت» (DEVA)، «جمهوری‌خواه خلق» (YRP) و حزب اسلام‌گرای «رفاه از نو» (پنیدن رفاه) با کسب ۱۸.۶ درصد آراء در انتخابات شهرداری‌ها و ۷ درصد در شورای شهرداری‌ها، بزرگترین شگفتی را در انتخابات اخیر شهرداری‌ها رقم زدند.

مشخص است که در سال ۲۰۱۶ مفهوم سیاست خارجی احمد داوود اوغلو، نخست وزیر سابق- «مشکل صفر با همسایگان» که با پان‌اسلامیسم مرتبط بود، با مفهوم دریاسالار بازنشسته، جم گوردنیز «ماوی وطن» («میهن آبی»)، بر اساس اولویت تضمین برتری بحری ترکیه در برخی مناطق آبی به وسعت ۴۶۲ هزار کیلومتر مربع جایگزین شد. با توجه به مطالب فوق‌الذکر، به نظر می‌رسد با رد کلیشه‌ها و رهنمودهای ایدئولوژیک پذیرفته‌شده قبلی، با توجه به هدف بلندمدت مقامات برای دگرگونی کشورهای خاورمیانه به مرکز رو به رشد نفوذ ژئوپلیتیکی به‌عنوان بهترین مسیر، مسیر به سمت رئال‌پولیتیک در سیاست ترکیه تعیین‌کننده خواهد بود. به ویژه، این موضوع به مشارکت ترکیه در مسیرها- راهروهای حمل‌ونقل و تدارکات بین‌المللی مربوط می‌شود که مرتبطترین آن‌ها پروژه ترکیه-عراق با مشارکت قطر و امارات متحده عربی به نام «مسیر توسعه» است که برای اتصال خلیج فارس از طریق شبه‌جزیره فاو (با دسترسی بحری به هند) با اروپا طراحی شده و راه‌اندازی آن برای سال ۲۰۲۸ برنامه‌ریزی شده است. این پروژه از نظر اهمیت ژئواستراتژیک با هزینه تخمینی حدود ۱۷ میلیارد دلار از سوی خبرگزاری آنادولو به عنوان «جاده ابریشم جدید» توصیف شده است.

همچنین منصفانه است که قبل از همه، به افزایش نقش مراکز قدرت جهانی و منطقه‌ای مانند چین و هند توجه کنیم. در میان کشورهای منطقه، مناسبات عربستان سعودی و ایران بیش از همه قابل توجه است که با رد اصول ایدئولوژیک و آمادگی برای از سرگیری روابط و انجام مذاکرات منطقه‌ای عمدتاً از صفر همراه است. مشارکت کشورهای منطقه در پروژه‌های رقیب ترکیه مانند کریدور هند - خاورمیانه - اروپا، کریدور حمل‌ونقل بین‌المللی خلیج فارس - بحیره سیاه و گذرگاه بین‌المللی شمال - جنوب نیز حائز اهمیت است. در حالی که اروپا به دنبال جست و جوی جایگزینی برای ظرفیت ترانزیتی روسیه است، در بحبوحه عملیات نظامی ارتش اسرائیل در غزه، جنبش شورشی حوثی‌های یمن- «انصارالله» در حال مسدود کردن تنگه باب‌المندب از کانال سوئز است و این‌ها تنها حادثه‌های سوژه‌های دائمی بحران نظامی منطقه‌ای هستند.

از این نظر، تصمیم اخیر انقره برای تعویق دیدار اردوغان با رئیس جمهور بایدن در امریکا انعکاس کامل تحولات سیاست خارجی در منطقه است. صرف‌نظر از وضعیت آشکارا بد روابط دوجانبه میان انقره و واشنگتن، نیاز مقامات ترکیه به جلب حمایت شرکاء در پرتو شکست در انتخابات محلی و وضعیت نامناسب اقتصادی، اردوغان به ابتکار خود از ملاقات با رهبر جهان غرب خودداری می‌کند. ممکن است مناقشه خاورمیانه به عنوان دلیل بیرونی و سیاست داخلی و اقتصاد «سلطان» را به این کار وادار کرده باشد.

به این ترتیب، تصمیم کنگره آمریکا در ۲۰ اپریل مبنی بر اختصاص ۲۶.۴ میلیارد دلار کمک به رژیم صهیونیستی، رهبر ترکیه را در موقعیتی بشدت ناگوار در شرق اسلامی قرار داد. حزب عدالت و توسعه، یعنی حزب طرفدار ریاست‌جمهوری مدتهاست که خود را به عنوان مدافع اصلی مؤمنان در همه جا معرفی می‌کند، بدون این که به تماس‌های محرمانه با حماس اشاره کند. مقامات می‌خواهند به هر قیمتی از اتهامات ناسازگاری انتخاب‌کنندگان اجتناب کنند و دست دادن با سیاستمداری که به «دشمن مسلمانان»، یعنی اسرائیل کمک می‌کند، بسیار سخت است. در رابطه با سیاست داخلی، لازم به ذکر است که اخیراً طرف ترکیه‌نی به فریاد وزارت خارجه آمریکا دایر بر «نقض حقوق بشر» در ترکیه اعتراض کرد. البته، پیش‌بینی واکنش احساسی انقاره به آن دشوار نبود.

بنابراین، اتحادهای سابق ترکیه با آمریکا در چارچوب ناتو به هیچ وجه به معنای تضمین ثبات در روابط دوجانبه نیست. در عوض، به عکس، دگرگونی‌های خاورمیانه، طراحان ترکیه را وادار می‌کند تا در معنا و محتوای روابط با واشنگتن تجدید نظر کنند. با این حال، **جو خواب‌آلود** اصلاً آماده نیست تا «کیفیت جدیدی» در آن دمیده شود. بر این اساس، ترک‌ها ناگزیرند گرایش «ضد غربی» خود را به مسیر جدید تبدیل کنند و ماهیت مستقل خود را نه تنها در گفتار، بلکه پیش از همه، در کردار واقعی اثبات کنند.

نقل از: [بنیاد فرهنگ ستراتیژیک](#)

بعد از ترجمه: توقف تجارت با اسرائیل، احتمالاً یکی دیگر از اعلام عملی رنالیولیتیک ترکیه بعد از امتناع از دیدار با بایدن است!

به گزارش اسپوتنیک، با استناد به منابع خبری، ترکیه به توقف روابط تجاری خود با اسرائیل دست زده است. کل فرایند واردات و صادرات از روز ۲ ماه مه (پنجشنبه) متوقف خواهد شد. دو مقام ترک در بیانیهای اعلام کردند: «ترکیه از روز پنجشنبه تمامی صادرات و واردات به و از اسرائیل را متوقف کرده است. خاطرنشان می‌شود که ترکیه هنوز به طور رسمی این تصمیم را اعلام نکرده است». در ماه اپریل، رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه گفت که انقاره روابط تجاری با اسرائیل را حفظ نخواهد کرد. پیشتر هاکان فیدان، وزیر امور خارجه ترکیه، مجموعه‌ای از تحریم‌ها را علیه اسرائیل به دلیل اقدامات آن در نوار غزه اعلام کرده بود. تحریم‌ها تا زمانی که اسرائیل از ارسال کمک‌های بشردوستانه امتناع می‌کند و آتش‌بس اعلام نکند، به قوت خود باقی خواهند ماند. در عین حال، وزارت بازرگانی ترکیه توقف کامل تجارت با اسرائیل را تأیید کرد. در پاسخ به تعلیق فعالیت‌های تجاری از سوی ترکیه، اسرائیل کاتر وزیر خارجه اسرائیل در سخنانی اعلام نمود که رئیس‌جمهور ترکیه با بستن بنادر به روی واردات و صادرات اسرائیل، قراردادهای تجاری بین‌المللی را نقض می‌کند. با همه طرف‌های مرتبط کار می‌کنیم تا جایگزین‌هایی برای تجارت با ترکیه پیدا کنیم [با اندکی ویرایش فقط در نگارش].

۱۵ اردیبهشت- ثور ۱۴۰۳